

חוזר מס': 4/2013

ירושלים, י"ח שבט, תשע"ג
29 ינואר, 2013

תיק מס': 4/1/14

אל: מנהלי בתי חולים
מנהלי האגפים הרפואיים – קופות החולים

הנדון: בדיקות על שמע (אולטרא-סאונד) בהריון

סימוכין : חוזר המנהל הכללי מס': 10/95 מיום: 24.5.95

הננו להביא בזאת לידיעתכם נוסח חוזר בנושא שבנדון המחליף ומבטל את החוזר שבסימוכין.
החוזר נכתב בשיתוף המועצה הלאומית לרפואה נשים, נאונטולוגיה וגנטיקה, האיגוד הישראלי למיילדות
וגינקולוגיה והחברה הישראלית לאולטראסאונד במיילדות וגינקולוגיה.

1. רקע:

בדיקות על שמע מהוות מרכיב חשוב בניהול מעקב הריון והן מבוצעות כדבר שבשגרה. יחד עם זאת, ראוי
להדגיש בפני הנבדקות כי לא ניתן לאבחן את כל המצבים הפתולוגיים וכל המומים בעובר באמצעות
בדיקות אלה.
חוזר זה יפרט את כלל בדיקות העל שמע המבוצעות כיום במהלך הריון, כשגרה ובהתוויות מוגדרות, הן
אלה המצויות בסל הבריאות והן אלה שאינן בסל וניתן לבצען באופן פרטי.

2. מטרה:

פירוט כלל בדיקות העל שמע הערכניות המבוצעות במסגרת מעקב התפתחות העובר במהלך ההריון.

3. בדיקות העל שמע בהריון:

3.1 בדיקה בשליש הראשון להריון:

3.1.1. המדידות שיתבצעו בבדיקה זו:

(1) מיקום שק ההריון;

(2) חיות העובר וגילו ע"פ מדידת אורך "ראש – עכוז" של העובר (CRL).

(3) בהריון מרובה עוברים יש לבדוק את מספר שקי ההריון ומיקומם והתייחסות לשליה

ולקרומים.

3.1.2. הבדיקה תבוצע על ידי אחד מאלה:

- 1) רופא מומחה או מתמחה במיילדות וגינקולוגיה או ברדיולוגיה אבחנתית;
- 2) טכנאיות בעל/ת תעודה מוכרת במדינת ישראל המעידה על הכשרה באולטרה-סאונד מילדותי, שקיבלה הרשאה מהרופא האחראי על המכון/יחידה.

3.2. שקיפות עורפית:

3.2.1. מטרת הבדיקה להעריך את הסיכון ללידת עובר עם תסמונת דאון, והיא כוללת:

- 1) מדידת אורך העובר (CRL);
- 2) הדגמת דופק;
- 3) מדידת השקיפות העורפית.

3.2.2. הבדיקה תבוצע על ידי אחד מאלה:

- 1) הבדיקה תבוצע על ידי רופא מומחה במיילדות וגינקולוגיה או מומחה ברדיולוגיה אבחנתית, אשר עבר הכשרה מתאימה ביחידת אולטרה סאונד המוכרת מטעם המועצה המדעית של הר"י לסבב התמחות במיילדות וגינקולוגיה, וקיבל אישור על כך ממנהל היחידה.
- 2) טכנאית בעל/ת תעודה מוכרת במדינת ישראל המעידה על הכשרה באולטרה-סאונד מילדותי שעברה הכשרה מקצועית לביצוע שקיפות עורפית תוך פיקוח מתמשך ובקרת איכות ע"י רופא בכיר ביחידה וכל זאת באחריות מנהל היחידה.

3.3. סקירת מערכות:

3.3.1. בבדיקה זו מתבצעת סקירה של אברים ומערכות של העובר וכן נבדק גודלם של אברים מסויימים.

3.3.2. מומלץ לבצע סקירת מערכות בשבועות 20-23 לכל הנשים ההרות – הבדיקה כלולה בסל הבריאות.

3.3.3. קיימת גם אפשרות לביצוע סקירה מוקדמת, בשבועות 17 – 13. סקירה מוקדמת זו אינה כלולה בסל הבריאות, אלא אם קיימת הוריה רפואית מיוחדת לביצועה.

3.3.4. אם מתבצעת סקירה מוקדמת בהתאם לאמור לעיל או על פי בקשת האישה, מומלץ לבצע בהמשך גם את סקירת המערכות בשבועות 20 – 23.

3.3.5. המדידות שיתבצעו בבדיקה זו:

- 1) קוטר דו רקתי של הגולגולת (BPD);
- 2) היקף הראש (HC);
- 3) היקף הבטן (AC);
- 4) אורך עצם ירך אחת (FL).

3.3.6. האברים והמערכות לבדיקה:

- א. גולגולת ומוח (בחתך רוחבי):
(1) צורת הגולגולת בחתך רוחבי;
(2) מוח קטן וציסטרנה מגנה;
(3) החדרים הצדדים במוח והכורואיד פלקסוס;
(4) קו אמצע.
- ב. פנים:
(1) ארובות תעניניים;
(2) שפתיים.
- ג. חזה:
(1) ריאות;
(2) מבט 4 מדורי הלב;
(3) מוצא העורקים הגדולים.
- ד. בטן:
(1) קיבה;
(2) כליות;
(3) כיס שתן;
(4) השרשת חבל הטבור בבטן העובר.
- ה. עמוד שדרה.
- ו. קיום עצמות ארוכות בגפיים העליונות והתחתונות וקיום כפות ידיים ורגליים (לא כולל אצבעות).
- ז. מספר כלי הדם בחבל הטבור.
- ח. מיקום השיליה.
- ט. כמות מי השפיר.
- י. קיום דופק ותנועות.
- יא. בהריון מרובי עוברים – ציון מספר שקי ההריון, מיקומם, מצב קרומי השליה/שיליות ומין כל אחד מן העוברים.

3.3.7. הערות:

- הדגמת האברים אינה כוללת, בשגרה גם את מדירתם. אם הבודק מתרשם מגודל חריג של האיבר או מאסימטריה בולטת בין האברים או הצדדים, ניתן להוסיף מדידות בהתאם לצורך.
- במקרים בהם לא בוצעה סקירת מערכות במועד, אין להפנות לבדיקה זו בשליש השלישי להריון. אם בכל זאת הופנתה האישה לבדיקה יבדקו, במידת האפשר, חדרי מוח לטרליות; קיום 4 מדורים בלב; קיבה; כליות ושלפוחית שתן.

3.3.8. הבדיקה תבוצע על ידי רופא מומחה במיילדות וגינקולוגיה או מומחה ברדיולוגיה אבחנתית, אשר עבר הכשרה מתאימה ביחידת אולטרה סאונד המוכרת מטעם המועצה המדעית של הר"י לסבב התמחות במיילדות וגינקולוגיה, וקיבל אישור על כך ממנהל היחידה.

3.4. בדיקה להערכת גודל בשליש השלישי:

3.4.1. בדיקה להערכת גודל העובר בשליש השלישי לצורך איתור עובר קטן או גדול לגיל ההריון ולהערכת קצב הגדילה. בבדיקה זו יבדקו גם מיקום השליה, כמות מי השפיר והמצג.

3.4.2. המדירות שיתבצעו:

- 1) קוטר דו רקתי של הגולגולת (BPD);
- 2) היקף הראש (HC);
- 3) היקף הבטן (AC);
- 4) אורך עצם ירך אחת (FL);
- 5) הערכת משקל העובר (EFW).

3.4.3. הבדיקה תבוצע על ידי אחד מאלה:

- 1) מומחה או מתמחה במיילדות וגינקולוגיה או ברדיולוגיה אבחנתית.
- 2) טכנאית/ בעל/ת תעודה מוכרת במדינת ישראל המעידה על הכשרה באולטרה - סאונד מיילדותי, שקיבלה הרשאה מהרופא האחראי.

3.5. בדיקה ממוקדת למצב קליני מוגדר:

3.5.1. הבדיקה הממוקדת תבוצע כתשובה לשאלה מוגדרת וממוקדת במצבים קליניים דחופים או לצורך מטרה מוגדרת כגון: זיהוי דופק העובר, מצג העובר, אורך צוואר הרחם, כמות מי השפיר וכדומה.

3.5.2. בדיקות אלו נעשות במטרה לתת תשובות לשאלות מוגדרות ואינן מהוות סקירת מערכות.

3.5.3. הבדיקה תבוצע על ידי אחד מאלה:

3.5.3.1. רופא מומחה במיילדות וגינקולוגיה או מומחה ברדיולוגיה אבחנתית, אשר עבר הכשרה

מתאימה ביחידת אולטרה סאונד המוכרת מטעם המועצה המדעית של הר"י לסבב התמחות במיילדות וגינקולוגיה, וקיבל אישור על כך ממנהל היחידה.

3.5.3.2. טכנאית/ בעל/ת תעודה מוכרת במדינת ישראל המעידה על הכשרה באולטרה - סאונד

מיילדותי, שקיבלה הרשאה מהרופא האחראי. נדרשת בקרה של הרופא האחראי (מומחה

במיילדות וגינקולוגיה או ברדיולוגיה אבחנתית העומד בתנאים של היכולת לבצע סקירת

מערכות) על כל הבדיקות, אשר מבוצעות על ידי טכנאים.

3.5.4. בהריון בסיכון נמוך, המלווה על ידי מיילדת, תוכל המיילדת לבצע בדיקת על שמע בגישה

ביטנית כתשובה לשאלה האם יש דופק ולהעריך את מנח ומצג העובר ובלבד שסיימה

בהצלחה "קורס בסיסי לשימוש באולטראסאונד על ידי מיילדות במעקב הריון בסיכון נמוך:

זיהוי דופק מצג ומנח" והונפקה לה תעודה של החברה לאולטרה-סאונד במיילדות

וגינקולוגיה. הבדיקה תבצע משבוע 14 ואילך ובלבד שתקינות ההריון אושרה ע"י רופא.

3.6.1. הבדיקה המכוונת נועדה לבדוק מערכת מסויימת, אבר מסויים או את מצב העובר בהתאם לשאלה קלינית מוגדרת המופנית למבצע הבדיקה. במקרים אלה אין צורך לחזור על סקירת המערכות.

3.6.2. הבדיקה תבוצע על פי התוויה רפואית מוגדרת ובדרך כלל בהפניית רופא מטפל או יועץ.

3.6.3. הבדיקה תבוצע על ידי אחד מאלה:

- 1) רופא מומחה במיילדות וגינקולוגיה או מומחה ברדיולוגיה אבחנתית, אשר עבר הכשרה מתאימה ביחידת אולטרה סאונד המוכרת מטעם המועצה המדעית של הר"י לסבב התמחות במיילדות וגינקולוגיה, וקיבל אישור על כך ממנהל היחידה.
- 2) כאשר מטרת הבדיקה היא אקו לב עובר הבדיקה יכולה להתבצע גם ע"י רופא מומחה בקרדיולוגיה ילדים.

4. תיעוד ודיווח:

- 4.1. ככלל יש לתת בידי האישה תשובה כתובה של כל בדיקת על-שמע.
- 4.2. אין הכרח לתת תשובה נפרדת של בדיקת העל-שמע, רק במקרים בהם מבצע הבדיקה מתעד את ממצאיה במסמך רפואי אחר הנמסר למטופלת בזמן הבדיקה, כגון כרטיס מעקב הריון, טופס מלר"ד מכתב שחרור וכדומה.
- 4.3. תיעוד של ממצאים חריגים ישמר גם במכון בו התבצעה הבדיקה.

הואילו להעביר תוכן חוזר זה לידיעת כל הנוגעים בדבר במוסדכם.

ב ב ר כ ה,
פרופ' ארנון אפק
ראש מינהל הרפואה

העתק : המנהל הכללי
המשנה למנהל הכללי
ס/מנכ"ל בכיר למנהל ולמשאבי אנוש
ס/מנכ"ל בכיר לתכנון ובינוי מוסדות רפואה
ס/מנכ"ל לכלכלת בריאות
ס/מנכ"ל לתכנון תיקצוב ולתימחור
ס/מנכ"ל קופות חולים
ס/מנכ"ל להסברה ויחסים בינלאומיים
ראש המינהל לטכנולוגיות רפואיות ותשתיות
יו"ר המועצה הלאומית לרפואה נשים נאונטולוגיה וגנטיקה
יו"ר האיגוד הישראלי למיילדות וגינקולוגיה
יו"ר החברה הישראלית לאולטראסאונד במיילדות וגינקולוגיה
נציב קבילות הציבור
נציב קבילות הציבור ע"פ חוק ביטוח בריאות ממלכתי
חשב המשרד
היועצת המשפטית
אחות ראשית ארצית וראש מינהל הסייעוד

ראש שרותי בריאות הציבור
 רופאי מחוזות – לשכות בריאות מחוזיות
 מנהל האגף למדיניות טכנולוגיות רפואיות
 מנהל אגף רישוי מוסדות ומכשירים
 ראש שרותי בריאות הנפש
 מנהל האגף לגריאטריה
 מנהל האגף לרפואה כללית
 מנהל האגף לרפואה קהילתית
 מנהל אגף הרוקחות
 מנהל האגף לשרותי מידע ומחשוב
 מנהלת תחום רישום ומידע רפואי
 מנהל המרכז הלאומי לבקרת מחלות
 מנהל האגף לשעת חרום
 מנהל האגף למקצועות בריאות
 מנהלת האגף להבטחת איכות
 מנהל אגף ביקורת פנים
 מנהל המחלקה לאביזרים ומכשירים רפואיים
 מנהלת האגף לאפדמיולוגיה
 מנהל המחלקה למעבדות
 מרכזת המועצות הלאומיות
 הספרייה הרפואית
 אחראית ארצית על הסיעוד – ברפואה כללית
 אחראית ארצית על הסיעוד – ברפואה קהילתית
 אחראית ארצית על הסיעוד – בבריאות הנפש
 אחראית ארצית על הסיעוד – בבריאות הציבור
 אחראית ארצית על הסיעוד – בגריאטריה
 אחות ראשית – קופ"ח הכללית
 הרופא הראשי האגף לטיפול במפגר - משרד הרווחה
 קרפ"ר – צ.ה.ל
 רע"ן רפואה- מקרפ"ר
 קרפ"ר – שרות בתי הסוהר
 קרפ"ר – משטרת ישראל
 מנכ"ל הסתדרות מדיצינית – "הדסה"
 רכז הבריאות , אגף תקציבים – משרד האוצר
 יו"ר ההסתדרות הרפואית בישראל
 יו"ר ארגון רופאי המדינה
 יו"ר המועצה המדעית – ההסתדרות הרפואית
 מנכ"ל החברה לניהול סיכונים ברפואה
 בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי
 ארכיון המדינה
 מנכ"ל חברת ענבל
 מנהלת המחלקה לניהול סיכונים - חברת ענבל

סימוכין : 33583412

כתובת אתר האינטרנט בו מפורסמים חוזרי מינהל הרפואה וחוזרי
 מנכ"ל היא: www.health.gov.il